

Småföretagsbarometern

Sveriges äldsta och största undersökning av småföretagarnas uppfattningar och förväntningar om konjunkturen • Hösten 2010

Swedbank och sparbankerna i samarbete med Företagarna

företagarna

Swedbank

och Sparbankerna

Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern mäter hur småföretagarna uppfattat det ekonomiska läget idag och inom den närmaste framtiden. Barometern omfattar företag med 1-49 anställda och baseras på telefonintervjuer som genomförs av TNS Sifo under september och oktober 2010. Samtliga barometerar och bilagor kan hämtas hem från respektive organisations hemsida på Internet.

SWEDBANK OCH SPARBANKERNA

Postadress: 105 34 Stockholm

Telefon: 08-585 900 00

Telefax: 08-585 935 40

Internet: www.swedbank.se

FÖRETAGARNA

Postadress: 106 67 Stockholm

Telefon: 08-406 17 00

Telefax: 08-24 55 26

Internet: www.foretagarna.se

Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturundersökning som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar konjunkturen, tillväxtförutsättningarna och deras förväntningar om den närmaste framtiden. Underlaget för barometern utgörs av intervjuer med småföretag. Därmed är det företagarnas egen uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i redovisade index för konjunkturen.

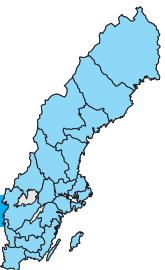
Undersökningen, som genomförts sedan 1985, omfattar denna gång 4 150 företag inom det privata näringslivet med 1–49 anställda. De läsare som är intresserade av undersökningsmetodik och diagram kan hämta hem materialet från respektive organisations hemsida.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Swedbank och Företagarna. Jörgen Kennemar (Swedbank) är författare till denna rapport. Vid genomförandet av intervjuerna har TNS Sifo medverkat.

Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till kunskapen om de små företagens betydelse för den svenska ekonomin.

Swedbank och Sparbankerna

Företagarna

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Bred konjunkturuppgång bland landets småföretag.....	4
Allt ljusare orderläge.....	6
Omsättningstillväxten ökar på bred front.....	7
Arbetsmarknaden stärks ytterligare.....	8
Högre priser och förbättrad lönsamhet för fler småföretag.....	9
Konjunkturläget i olika branscher.....	10
Kraftig konjunkturförbättring inom industrin.....	10
Handelsföretagen visar tillväxt igen.....	13
Konjunkturuppgången i privata tjänstesektorn fortsätter.....	14
Exportföretagen är mest optimistiska om framtiden.....	14
Omvärldskonjunkturen är den största konjunkturrisken.....	16
Kronförstärkningen – en positiv effekt för småföretagen.....	17
Konjunkturläget ljusnar ytterligare.....	18
Fler företag nöjda med företagsklimatet.....	18
Tillväxthinder.....	19

Nettotal och konjunkturindikatorn

Nettotal: För att underlätta snabba svar på intervjufrågorna ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring eller annan statistik.

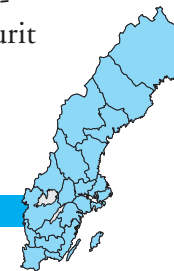
- ja eller nej
- större, oförändrad eller mindre

Svaren räknas om till procentandelar och företagen vägs samman efter antal anställda eller förädlingsvärde. För att underlätta tolkningen av de frågor som besvaras enligt b) redovisas ett uttryck som direkt anger den inträffade eller förväntade förändringens riktning och styrka. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar (ökat/större) och negativa (minskat/mindre) benämns nettotal.

Konjunkturindikatorn: Nettototalen för beställningar, sysselsättning och omsättning läggs samman och bildar konjunkturindikatorn.

Sammanfattning

- Konjunkturen för landets småföretag (1–49 anställda) har stärkts i höstens Småföretagsbarometer. Den samlade konjunkturindikatorn, som är en summering av nettototalen för beställningar, omsättning och sysselsättning, steg till 84 jämfört med 26 i vårbarometern. Det är den största uppgången i Småföretagsbarometerens 25-åriga historia.
- Baserat på småföretagens egna förväntningar förutses konjunkturindikatorn att stiga till 128 under det närmaste året, vilket är i stort sett en oförändrad bedömning jämfört med i våras och innebär att konjunkturoptimismen kvarstår.
- De mest expansiva förväntningarna har småföretagen inom den privata tjänstesektorn och företag med exportverksamhet.
- Småföretagens nyanställningsplaner för det närmaste året visar att drygt vart tredje företag planerar att öka personalstyrkan, vilket skulle motsvara en sysselsättningsökning med 70 000 personer om alla företag i storleksgruppen 1–49 anställda rekryterar en person.
- Tre av fyra småföretag ser goda möjligheter att expandera jämfört med 70 procent i vårbarometern.
- Konjunkturuppgången sätter allt tydligare positiva avtryck i småföretagens lönsamhet och i flertalet av Småföretagsbarometerens delbranscher. Drygt 40 procent av företagen anser att lönsamheten har förbättrats det senaste året och hälften bedömer att den kommer att öka under det närmaste året.
- Omvärldskonjunkturen, stigande räntor och högre råvarukostnader är de konjunkturrisiker som småföretagen bedömer vara störst. Vart tredje exportföretag anger valutautvecklingen som en riskfaktor för det enskilda företaget.
- Brist på arbetskraft upplevs som det största tillväxthindret för en femtedel av småföretagen, vilket är en ökning med fyra procentenheter jämfört med i våras. Rekryteringsproblemen har inneburit att 27 procent av företagen tvingats tacka nej till order jämfört med 20 procent i våras.

Småföretagsbarometern hösten 2010

Bred konjunkturuppgång bland landets småföretag

Konjunkturläget för de svenska småföretagen (1–49 anställda) fortsätter att peka uppåt i höstens Småföretagsbarometer. Konjunkturindikatorn, som är en summering av nettototala beställningar, omsättning och sysselsättning, steg nu till 84 från 26 i våras och är därmed tillbaka till de nivåer som rådde under hösten 2008. Det är en snabbare konjunkturåterhämtning jämfört med tidigare konjunkturuppgångar t ex i början av 2000-talet eller perioden efter 1990-talskrisen. En expansiv ekonomisk politik och en växande köpkraft bland hushållen har delvis bidragit till att den inhemska efterfrågan i svensk ekonomi har kunnat bibehållas på en relativt god nivå, medan den exportinriktade industrin drabbats väsentligt hårdare av den globala konjunkturedgången. Det förbättrade konjunkturläget är dock alltså långt ifrån de nivåer som småföretagen uppvisade före finanskrisen 2008, då konjunkturindikatorn pendlade kring 120. Den största förbättringen i höstens konjunkturindikator sker i företagens orderböcker. Den har följts av ett ökat nyanställningsbehov vilket delvis förklarar den minskning i arbetslösheten som svensk arbetsmarknad har uppvisat under 2010. Det förbättrade konjunkturläget har bidragit till att 55 procent av småföretagen jämfört med 46 procent i våras nu arbetar med ett fullt kapacitetsutnyttjande.

Diagram 1: Konjunkturindikatorn för samtliga företag

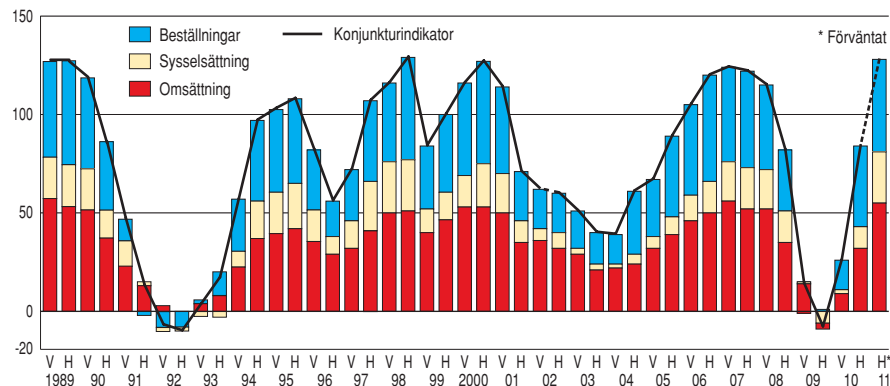
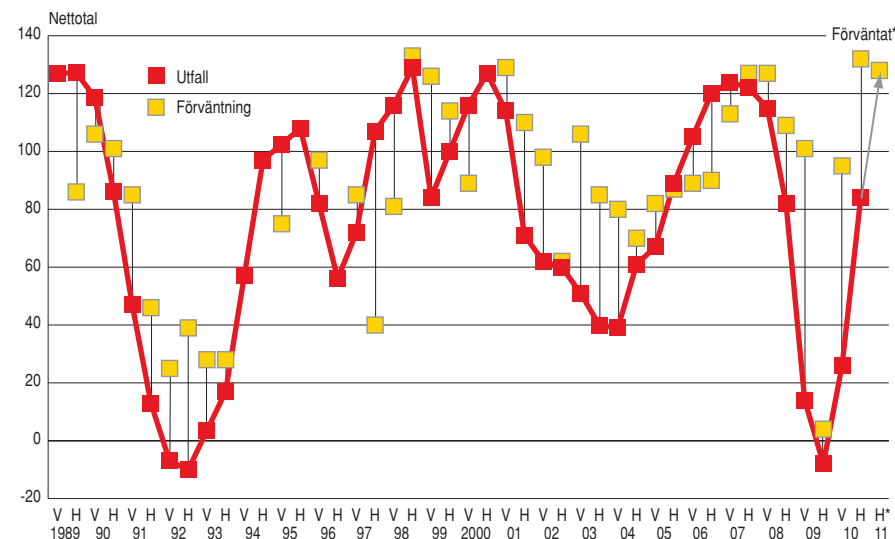

Diagram 2: Konjunkturindikatorn, utfall och förväntning

De branschvisa skillnaderna i uppfattningen om konjunkturen är väsentligt mindre jämfört med motsvarande undersökning i våras, vilket tyder på att konjunkturåterhämtningen spridit sig till allt fler sektorer i svenskt näringsliv. Det är framför allt den varuproducerande sektorn med tillverkningsindustrin i spetsen som uppvisar den största förbättringen, men också inom delar av de varuförmedlande branscherna sker en tydlig konjunkturstyrkning.

För ett år sedan förutsåg småföretagarna att konjunkturindikatorn vid den här tiden skulle ha stigit till 95. Utfallet på 84 visar att konjunkturutvecklingen blivit något svagare än företagens förväntningar. Den uppåtgående konjunkturen förutses fortsätta de närmaste tolv månaderna, men småföretagarna har inte korrigerat upp förväntningarna jämfört med i våras. Baserat på företagarnas egna bedömningar förutses konjunkturindikatorn stiga till 128, vilket är marginellt lägre än 132 i vårundersökningen. Det skall dock poängteras att planerna för de närmaste tolv månaderna utgår från en högre nivå jämfört med för ett halvår sedan. De mest optimistiska bedömningarna görs bland tjänsteföretagen.

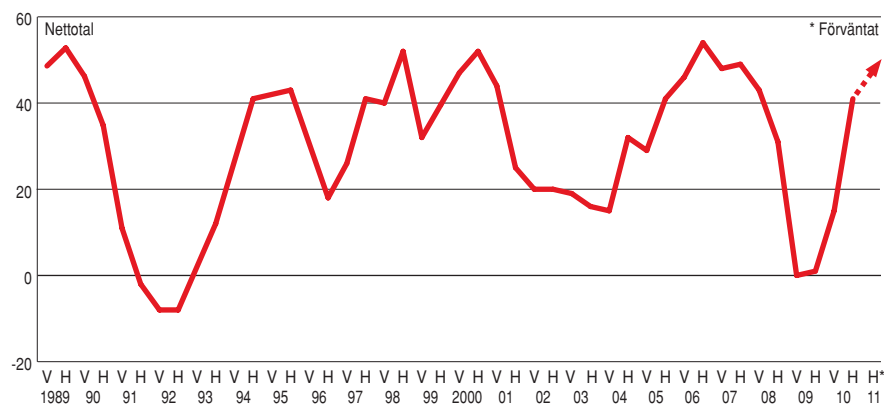

Den största konjunkturrisken är omvärldskonjunkturen anser drygt var tredje företag, följt av högre räntor (25 % av företagen) och stigande råvaror (24 % av småföretagen). Branschvisa skillnader finns, delvis beroende på hur slutkundsstrukturen ser ut. Företag med huvudsaklig försäljning till andra företag eller med exportverksamhet anger i högre grad omvärldskonjunkturen som den främsta konjunkturrisken. Det är också bland exportbolagen som valutautvecklingen anges som en större konjunkturrisik, vilket var något mindre framträdande i vårundersökningen. Inhemskt orienterade företag, som har sin huvudsakliga verksamhet gentemot svenska hushåll, bedömer att högre räntor och råvarupriser är en större konjunkturrisik för det enskilda företaget.

Allt ljusare orderläge

Orderläget för landets småföretag har påtagligt förbättrats jämfört med mättillfället i våras. Nettotalet för beställningar steg till 41 från 15, vilket är den största förändringen mellan två undersökningar i Småföretagsbarometern 25-åriga historia. Det innebär dock inte att orderstocksvolymen skulle vara tillbaka till 2008 års nivåer eftersom småföretagens bedömningar endast anger riktningen i orderingsgången. Det förbättrade orderläget sker från en låg nivå efter det djupa fallet under 2009, vilket gör att uppgången i företagens orderböcker blir kraftigt när konjunkturen vänder upp. Vart annat företag anser

Diagram 3: Beställningar, samtliga företag

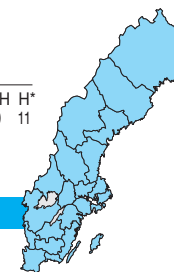
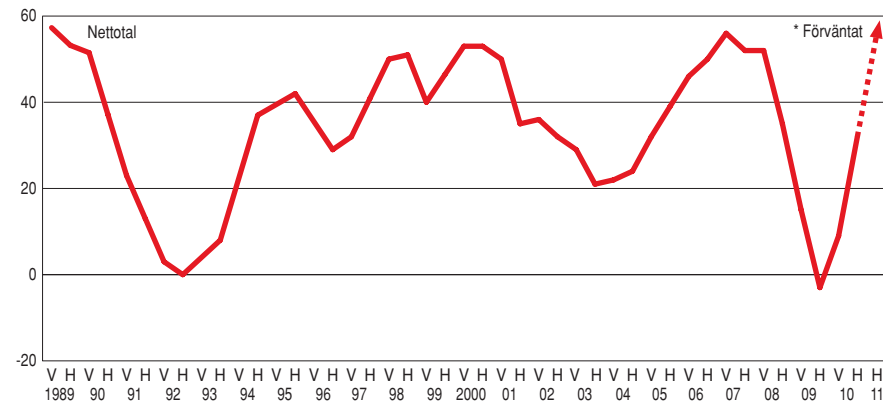
att antalet beställningar har ökat de senaste tolv månaderna, medan endast 12 procent bedömer att de har minskat. Företag med exportverksamhet och de med försäljning till andra bolag i Sverige uppvisar en snabbare orderingsgång jämfört med de småföretag som har svenska hushåll eller offentlig sektor som slutkund.

Småföretagen bedömer att orderingsgången kommer att öka under de närmaste tolv månaderna. Drygt hälften av företagen förutser en stigande orderingsgång och endast 4 % anser att antalet order kommer att minska. Det gör att nettotalet för beställningar stiger till 47, vilket är i stort en oförändrad bedömning jämfört med vårbarometern. De mest optimistiska planerna finns inom exportindustrin, där två av tre företag prognostiserar en ökad orderingsgång. Farhågor om en svagare omvärldskonjunktur och en starkare krona har således inte satt några större avtryck i exportföretagens bedömning om det framtida orderläget.

Omsättningstillväxten ökar på bred front

Hälften av företagen (52 %) anser att omsättningen har ökat de senaste tolv månaderna jämfört med 21 procent som redovisar en minskning. Nettotalet för omsättningen stiger därmed till 32 vilket är en ökning med 23 enheter jämfört vårbarometern. Den snabba förbättringen är delvis en följd av att omsättningsnivån i småföretagen varit kraftigt tillbakapressad efter konjunkturfallet 2009. Re-

Diagram 4: Omsättning, samtliga företag

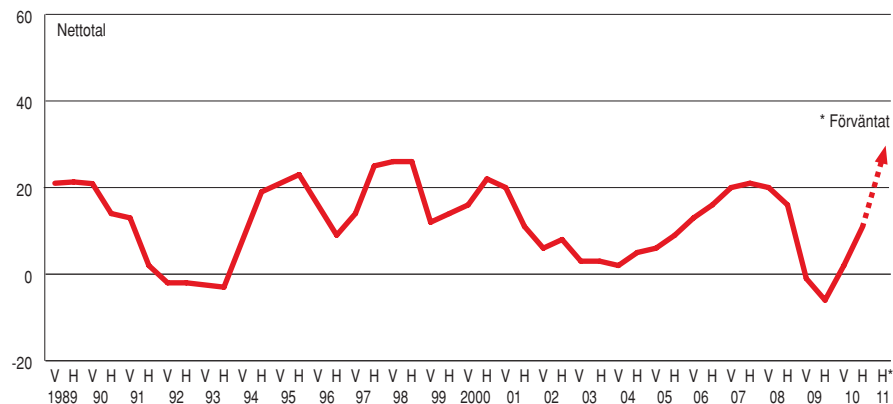
sultatet är samtidigt en bekräftelse på att konjunkturförbättringen i småföretagen har spridit sig till allt fler företag och branscher.

Den optimistiska bedömning, som landets småföretag har om ordrläget de kommande tolv månaderna, avspeglas också i omsättningen. Nettotalet förväntas stiga från 32 till 55. Det medför att andelen som prognostiserar en växande omsättning om ett år ökar till 61 procent av småföretagen, medan de som förutser en minskning framöver krymper till 6 procent. Det innebär att företagen är något mer optimistiska jämfört med motsvarande bedömning i våras, trots att omsättningsvolymen i kronor torde vara på en högre nivå än för ett halvår sedan.

Arbetsmarknaden stärks ytterligare

Historiskt brukar det dröja innan den svenska arbetsmarknaden vänder upp efter en djup lågkonjunktur. Denna gång har vändningen kommit tidigare samtidigt som sysselsättningsökningen blivit större än förväntat. Redan under hösten 2009 planerades nyanställningar i småföretagen där nettotalet för sysselsättningen bedömdes stiga till 16 om 12 månader. I våras började småföretagen att nyanställa och nettotalet steg efter en period med sjunkande netttotal. Sedan dess har nyanställningsbehovet ökat ytterligare och i årets höstmätning svarade närmare 30 % av landets småföretag att de hade fler anställda jämfört med ett år sedan. Andelen företag som minskade perso-

Diagram 5: Sysselsättning, samtliga företag

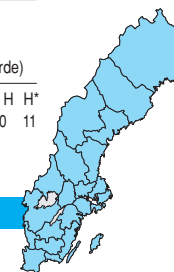
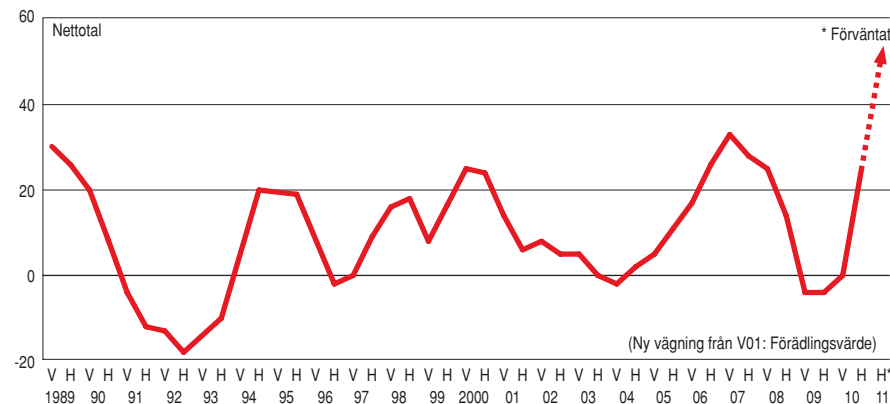
nalstyrkan minskade samtidigt från 21 procent i våras till 16 procent i höstundersökningen. Sammantaget steg nettotalet till 12, från 2 i den förra barometern.

Fler nyanställningar planeras under det närmaste året. Drygt vart tredje småföretag bedömer att personalstyrkan kommer att vara högre om 12 månader, medan endast 5 % förutser personalminskningar. Nettotalet för sysselsättningen stiger därmed till 28, vilket är i stort sett den bedömning som gjordes i våras. De mest optimistiska planerna återfinns inom tjänsteföretagen med uppdragsverksamhet i spetsen, där närmare 40 procent planerar att utöka personalstyrkan det närmaste året. Men även en stor grupp industriföretag planerar att nyrekrytera. Om samtliga småföretagens sysselsättningsplaner skulle realiseras under det närmaste året skulle det motsvara en sysselsättningsökning på 70 000 förutsatt att alla företag i storleksgruppen 1–49 anställda rekryterar en person.

Högre priser och förbättrad lönsamhet för fler småföretag

Lönsamhetsutvecklingen för landets småföretag stabiliserades i våras, även om bedömningen var tudelad mellan olika företag och branscher. I höstens barometer har lönsamheten förbättrats för en allt större del av småföretagen samtidigt som färre rapporterar om en vikande lönsamhet. Drygt 40 procent av samtliga småföretag uppgav att lönsamheten hade förbättrats de senaste tolv månaderna medan

Diagram 6: Lönsamhet, samtliga företag

19 procent ansåg att den hade försämrats. Det innebar att nettotalet steg till 23, från 2 för ett halvår sedan, vilket förefaller rimligt med tanke på att konjunkturförbättringen har spridit sig till allt fler branscher i svenskt näringsliv samtidigt som konkursfrekvensen har sjunkit. Jämfört med hösten 2009 är det en påtaglig omsvängning då det fanns en övervikt av företag som uppgav en försämrad lönsamhet.

Småföretagen har skruvat upp sina lönsamhetsförväntningar något från i våras. Baserat på småföretagens egna bedömningar om orderingång och framtida omsättningstillväxt anser drygt vart annat företag att lönsamheten kommer att vara högre om tolv månader mot endast 3 procent som förutser en lägre lönsamhet. Nettotalet stiger därmed till 50, vilket är historiskt höga nivåer i Småföretagsbarometern. Den breda samsynen om en lönsamhetsförbättring kan, förutom en optimistisk konjunkturbedömning, förklaras av att fler småföretag planerar att höja sina försäljningspriser under det närmaste året. Detta planeras av 42 procent av företagen jämfört med 19 procent som förutser prissänkningar. Att lönsamheten pekar uppåt säger dock inget om lönsamhetsnivån.

I ett försök att belysa den aktuella lönsamheten fick småföretagarna i våras bedöma om lönsamheten avviker från den normala nivån för det enskilda företaget. Av samtliga småföretag i undersökningen ansåg två av tre företag att lönsamheten var normal eller bättre. Endast 13 procent bedömde att den var sämre än normalt. Det tyder på att småföretagens finansiella ställning är relativt solid, och snarare torde ha stärkts i samband med att konjunkturläget förbättrats under 2010.

Konjunkturläget i olika branscher

Kraftig konjunkturförbättring inom industrin

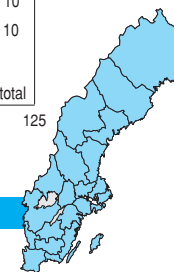
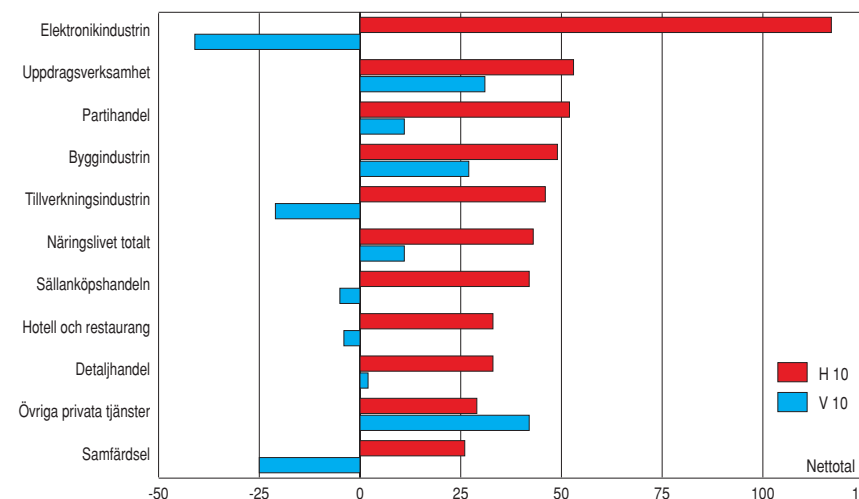
Konjunkturläget bland de varuproducerande företagen – där tillverknings- och byggföretag ingår – är den del av näringslivet som uppvisar den största förbättringen jämfört med Småföretagsbarometern i våras. Konjunkturindikatorn (exklusive beställningar) steg från 4 till 46 via en stark omsättningsökning. För de nästkommande tolv månaderna förutspår de varuproducerande företagen en fortsatt konjunkturförstärkning varför konjunkturindikatorn förutses stiga till 76.

En starkare industrikonjunktur både i Sverige och i omvärlden har satt tydliga avtryck bland landets mindre industriföretag. Den samlade konjunkturindikatorn för tillverkningsföretagen steg till 46, från minus 21 för ett halvår sedan. Det tidigare svaga orderläget har påtagligt förbättrats det senaste halvåret. En majoritet av företagen, 59 procent, anser att antalet beställningar har ökat, medan endast 12 procent bedömer att det har minskat. Detta medförde att nettotalet steg till 47 jämfört med 13 i vårbarometern.

En ökad omsättning hos hälften av landets mindre tillverkningsföretag är ytterligare ett tecken på att efterfrågeläget har stärkts. Det är en tydlig omsvängning från i våras då det fortfarande fanns en övervikt av företag som uppgav en minskad omsättning. Personalneddragningarna har minskat i linje med att industrikonjuncturen har stärkts. Istället är det en övervikt av företag som har nyanställt. I höstens Småföretagsbarometer uppger 30 procent av tillverkningsföretagen att de har fler anställda än för tolv månader sedan, jämfört med 22 procent i våras.

Industriföretagens förutser en konjunkturförstärkning de kommande tolv månaderna. Konjunkturindikatorn stiger till 95 vilket

Diagram 7: Konjunkturläget i olika branscher (indikatorn exkl. nettotalet för beställningar)

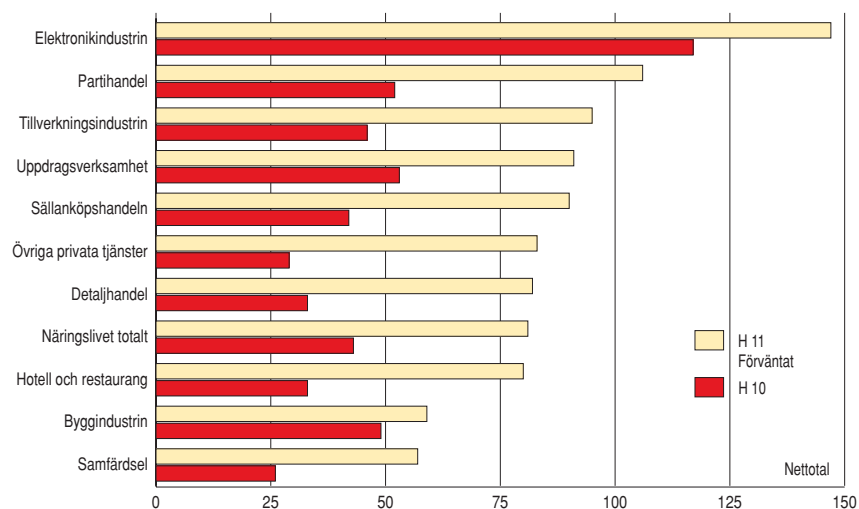

är bland det högsta i Småföretagsbarometerens branschuppdelning. Drygt vart annat företag anser att orderingången kommer att stiga och närmare 70 procent uppger att omsättningen är högre om ett år. Även sysselsättningsplanerna är expansiva, där 35 procent av tillverkningsföretagen förutser fler sysselsatta under 2011.

Konjunkturindikatorn för *byggindustrin* steg till 49 jämfört med 27 i vårbarometern. Förutom Rot-avdrag, infrastruktursatsningar och insatser för att modernisera befintliga lägenheter har bostadsbygget i Sverige ökat, om än från låga nivåer, vilket sammantaget stödjer svensk byggindustri. Den högre aktivitetsnivån i branschen har lett till nyanställningar bland 35 % av företagen. Men samtidigt har svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft blivit allt mer utbredd, vilket också påverkar företagens verksamheter negativt. Hälften av byggindustriföretagen anser att brist på lämplig arbetskraft har hindrat företaget att ta in nya orderbeställningar, en ökning från vart tredje företag i våras.

Byggindustriföretagen förutser en fortsatt konjunkturförbättring om än i en avtagande takt. Konjunkturindikatorn bedöms stiga till 59 om tolv månader. En övervikt av företag förutser en ökad omsätt-

Diagram 8: Det förväntade konjunkturläget i olika branscher (indikatorn exkl. nettotalet för beställningar)

ning (46 %) jämfört med dem som anger en minskad omsättning (6 %). Nyanställningarna i byggföretagen bedöms avta och istället anger närmare två av tre företag en oförändrad personalstyrka det närmaste året. Att nyanställningarna dämpas kan vara en indikation att det finns kapacitetshinder, inte minst från arbetsmarknaden, som byggindustriföretagen redovisar.

Handelsföretagen visar tillväxt igen

Konjunkturindikatorn för den *varuförmedlande sektorn*, som sjönk till -4 i våras, vände upp till 36 i höstens Småföretagsbarometer. Nettotalet för omsättningen steg till 30 från att ha varit på minus-sidan tre mätningar i rad, vilket tyder på att efterfrågeläget har stärkts för allt fler av landets mindre handelsföretag. Drygt vartannat företag uppgav att omsättningen hade ökat de senaste tolv månaderna. Fortfarande redovisar vart femte företag en krympande omsättning vilket är en högre andel jämfört med högkonjunkturåren 2007/2008. Den uppåtgående konjunkturen förväntas fortsätta det närmaste året. Företagens omsättning bedöms öka anser 62 procent av företagen. Det förväntas också skapa utrymme för fler nyanställningar hos 38 procent av branschens mindre bolag. De optimistiska bedömningarna innebär att konjunkturindikatorn stiger från 36 till 80, vilket är i nivå med högkonjunkturen åren 2007/08.

Av de varuförmedlande företagen är det företag verksamma inom partihandeln som uppvisar den starkaste konjunkturen följt av detaljhandelsföretagen, hotell och restaurang samt samfärdsel. Det avspeglas inte minst i sysselsättningen där det finns en klar övervikt av partihandelsföretag som har nyanställt det senaste året (nettotalet 18). Inom detaljhandel, hotell och restaurang är nyanställningar mindre vanligt förekommande. Minst nyanställningar skedde inom samfärdsel där nettotalet blev låga 2. Samtliga delbranscher i den varuförmedlande sektorn förutser en konjunkturförbättring de kommande tolv månaderna, vilket också framgick i vårens Småföretagsbarometer. Mest optimistiska är partihandelsföretagen, där konjunkturindikatorn bedöms stiga till 106 driven av en ökad omsättningstillväxt. Inom detaljhandeln stiger konjunkturindikatorn till 82, medan indikatorn för samfärdsel ökar till 57.

Konjunkturuppgången i privata tjänstesektorn fortsätter

Den samlade konjunkturindikatorn för de tjänsteproducerande företagen (exklusive beställningar) steg till 46 från 33 i våras, vilket är andra mätningen i rad där indexet stiger. I årets höstbarometer har nyanställningsbehovet tagit ytterligare fart. 30 procent av företagen redovisar en högre sysselsättningsnivå jämfört med för ett år sedan. Det sker samtidigt som ordergången och omsättningen stiger hos hälften av tjänsteföretagen.

Baserat på tjänsteföretagens egna bedömningar förutses konjunkturindikatorn stiga till 93 om tolv månader, vilket är en mindre uppkorrigerigering från 87 i våras. Att nästan två av tre företag anger en ökad omsättning, tyder på att företagen förutser en växande marknad både för företagsrelaterade och hushållsinriktade tjänster. Däremot har sysselsättningsplanerna skruvats ned något jämfört med för ett halvår sedan. Lönsamheten, som tidigare varit en hämmande faktor för tjänsteföretagens expansion, har påtagligt förbättrats under den gångna tolv månadersperioden. Nettotalet för lönsamheten steg till 25 jämfört med 4 i vårbarometern och minus 2 för ett år sedan, en trend som förutses fortsätta det närmaste året.

Exportföretagen är mest optimistiska om framtiden

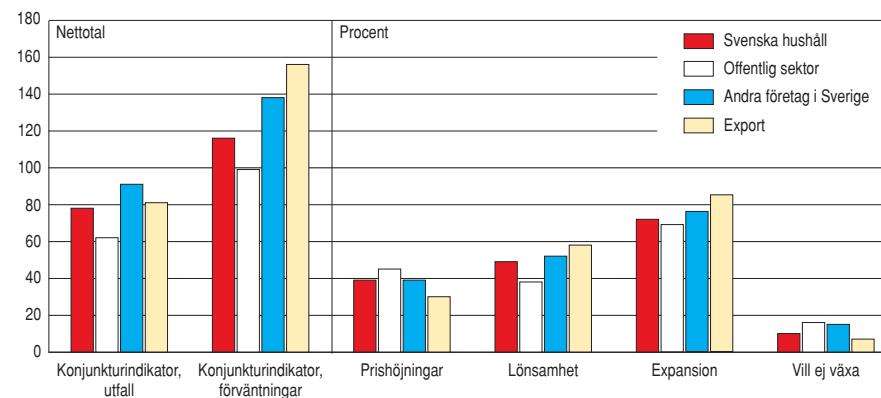
Att konjunkturförstärkningen i svensk ekonomi har spridit sig till fler branscher framgår tydligt när småföretagens huvudsakliga slutkunder analyseras. Småföretag, som har merparten av sin försäljning till andra svenska företag, svarar för den största förbättringen från i våras. Konjunkturindikatorn (inklusive beställningar) steg till 91 jämfört med blygsamma 2 i vårbarometern. Även exportverksamma företag och de med inriktning mot hushållssektorn har uppvisat en påtaglig konjunkturförstärkning under motsvarande period och indikatorn blev 81 respektive 78. Företag med försäljning till den offentliga sektorn uppvisar också en högre aktivitetsnivå delvis till följd av ekonomiska stimulanser från kommunala och statliga insatser.

Småföretagens bedömningar om en uppåtgående konjunktur de kommande tolv månaderna genomsyrar samtliga delgrupper, om än i en varierande grad. De mest expansiva planerna återfinns bland exportföretagen där den samlade konjunkturindikatorn stiger till 156.

Det är dock en mindre nedrevidering från vårbarometerns 174, vilket delvis kan bero på lägre globala tillväxtutsikter, inte minst i ett antal europeiska länder där betydande budgetnedskärningar kommer att genomföras under 2011. Kronförstärkningen kan vara en ytterligare en anledning till småföretagens lätt nedjusterade framtidsprognoser. Av de företag, som har sin huvudsakliga försäljning på den svenska marknaden, är konjunkturoptimismen störst bland de småföretag som har affärer med andra bolag i Sverige. Här förutses konjunkturindikatorn stiga från 91 till 138. Hushållsinriktade småföretag bedömer också att konjunkturen förbättras det närmaste året och indikatorn stiger till 116, vilket är en marginell minskning från vårens 120.

Bedömningen om företagets försäljningspriser det närmaste året varierar mellan de olika slutkundsgrupperna. I företag där merparten av försäljningen går till den offentliga sektorn planerar närmare hälften av småföretagen prisökningar, medan för dem som har sin försäljning mot hushåll och andra svenska företag är andelarna 44 respektive 43 procent, vilket är något högre jämfört med vårbarometern. För de exportverksamma bolagen är det färre (39 procent) som förutser stigande försäljningspriser, vilket är en nedjustering från 45 procent i våras. En tilltagande internationell konkurrens och en starkare krona kan sannolikt ha bidragit till exportföretagens mer försiktiga prisstrategi.

Diagram 9: Konjunkturläget i småföretagen utifrån deras slutkunder

Konjunkturindikator – summan av nettotalen för sysselsättning, beställningar och omsättning. För de övriga gäller andelen som ser möjligheter till prishöjningar, som förutser högre lönsamhet, som förutser expansion samt andel företag som uppger att de ej vill växa som största tillväxthinder.

Omvärldskonjunkturen är den största konjunkturrisken

Bland de konjunkturrisker som småföretagen redovisar i höstens barometer är *omvärldskonjunkturen* den mest framträdande med 36 procent. Detta genomsyrar i stort sett samtliga redovisade delbranscher, vilket är en indikation på småföretagens ökade internationalisering. Det är i stort sett samma bedömning som i våras och tyder på att företagen inte har blivit mer pessimistiska om konjunkturen, trots finanspolitiska åtstramningar och tilltagande valutaspänningar. Stora skillnader finns dock mellan export- och hemmarknadsinriktade företag. I företag med exportverksamhet och företagsnära tjänster är oron för omvärldskonjunkturen vanligare med en frekvens på närmare 40-60 procent jämfört med 23 procent för företag med svenska hushåll som slutkund. Eftersom merparten av landets småföretag har sin huvudsakliga marknad i Sverige, är det inte särskilt förvånande att det är den svenska ekonomin som landets mindre företag i första hand syftar på angående omvärldskonjunkturen.

Högre räntor är den näst vanligaste konjunkturrisken (25% av svaren). I vårens barometer var denna andel 23 procent. Det är framför allt företag verksamma inom den varuförmedlande sektorn som har en överrepresentation vad beträffar att högre räntor anses vara den största konjunkturrisken för det enskilda företaget.

Den tredje största konjunkturrisken är högre priser på energi och råvaror (24 %). Det är en oförändrad andel från i våras, trots att råvaruprisuppgången fortsätter. Branschskillnader finns dock. Det är främst företag inom den varuförmedlande sektorn (36 %) som bedömer att råvaruprisuppgången är den främsta konjunkturrisken,

De största konjunkturriskerna utifrån företagets slutkund.

	Totalt	Svenska hushåll	Offentlig sektor i Sverige	Andra företag i Sverige	Export
Omvärldskonjunkturen	36	23	27	42	59
Högre räntor	24	37	20	20	17
Stigande råvarupriser	25	29	32	20	24
Annat	13	14	17	14	9
Valutautvecklingen	12	14	7	9	31
Tillgången på krediter	10	11	7	8	14
Vet ej	12	10	15	13	7

Fler svarsalternativ är möjliga (%)

vilket är mer framträdande jämfört med Småföretagsbarometern från i våras då motsvarande andel var 23 procent.

Kronförstärkningen – en positiv effekt för småföretagen

I höstens barometer har småföretagen fått bedöma hur en kronförstärkning påverkar företaget. Det vanligaste svaret, drygt hälften av företagen, anser att det inte påverkar företaget alls. Det gäller sannolikt bolag med begränsade utlandsaffärer eller med sin huvudsakliga försäljning i Sverige. Noterbart är dock att det finns en övervikt av företag (27 %), som bedömer att kronapprecieringen har en liten eller mycket positiv effekt för företaget. Endast 10 procent anser att det har negativ inverkan på bolaget. Det är framför allt handelsföretagen (parti- och detaljhandeln) som anger att det har en positiv effekt på företaget. Även bland tillverkningsföretagen är det fler som anser att kronan har en positiv effekt på företaget än de som bedömer att den har en negativ inverkan.

Den positiva effekten av en kronförstärkning kommer sannolikt till följd av lägre importpriser som småföretagen möter. Importinnehållet är särskilt högt för handelsföretagen men även i industrin ökar importinnehållet allt mer i samband med att företagen rationaliserar och förändrar sina inköpsmönster. Även i exportföretagen slår kronförstärkningen olika. Vart tredje företag anser att kronan har en negativ effekt för företagen, men samtidigt är det 27 procent som gör motsatt bedömning. Slutsatsen är att en kronförstärkning inte av automatik har en negativ inverkan för det enskilda exportföretaget. Fundamentala faktorer som företagets produktionsprocess, varusammansättning och exportmarknad är några exempel som kan ha bäring på det enskilda företaget.

Vad innebär en större kronförstärkning för företaget? Uppdelat efter företagets slutkund

	Totalt	Svenska hushåll	Offentlig sektor i Sverige	Andra företag i Sverige	Export
Stor eller mycket stor negativ påverkan	10	7	6	10	32
Varken eller	54	56	58	54	33
Liten eller mycket stor positiv påverkan	27	28	25	28	27
Vet ej	9	9	11	8	8

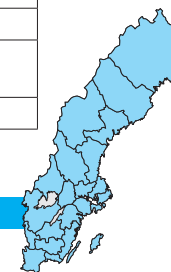
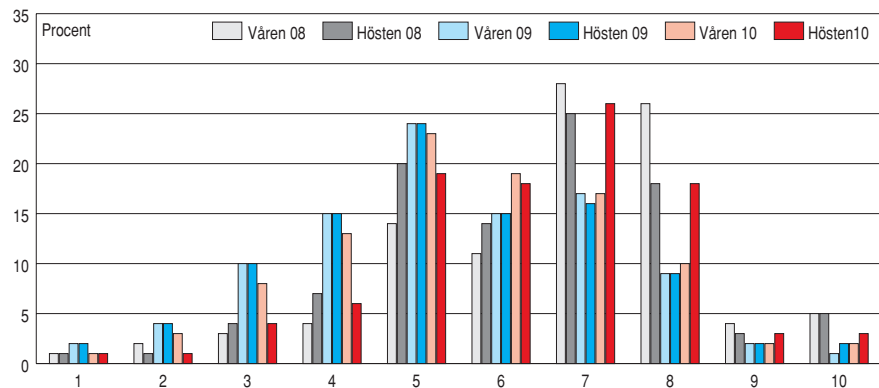

Diagram 10: Sammanfattande betyg för konjunkturläget.
(Betygsskala 1–10, där 1 är mycket svagt och 10 är mycket starkt)

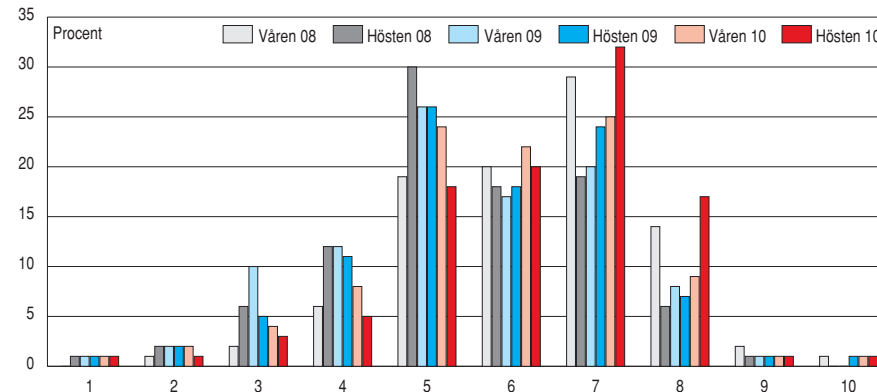
Konjunkturläget ljusnar ytterligare

I Småföretagsbarometern får företagen bedöma det aktuella konjunkturläget utifrån en tiogradig skala, där 1 är mycket svagt och 10 är mycket starkt. Att det genomsnittliga betyget steg till 6,4 från 5,6, är en bekräftelse på att konjunkturen bland småföretagen har förbättrats ytterligare under det senaste halvåret. Det innebär också att andelen företag, som anger ett betyg högre än 5, har vuxit till 68 procent jämfört med 50 % i vårbarometern och 44 procent hösten 2009, vilket får betraktas som en stor förändring på relativt kort tid. Företag verksamma inom byggsektorn och uppdragsverksamhet ger det högsta betyget (7 respektive 6,6). Lägst betyg ges av företag inom samfärdsläget där betyget sattes till 5,8, vilket emellertid en förbättring från 5,4 i våras.

Fler företag nöjda med företagsklimatet

Småföretagens bedömning om det aktuella företagsklimatet fortsätter att stiga. I genomsnitt blev betyget 6,3 jämfört med 5,8 i våras och 5,7 vid mätillfället i höstas. Andelen företag, som anger ett betyg högre än 5, steg till 71 procent i höstbarometern vilket är en påtaglig ökning från 58 procent i vårundersökningen. Det har också lett till att avståndet mellan högsta och lägsta betyg har minskat mellan de redovisade branscherna. Högst betyg (6,5) ges av de pri-

Diagram 11: Sammanfattande betyg för företagsklimatet.
(Betygsskala 1–10, där 1 är mycket svagt och 10 är mycket starkt)

vata tjänsteföretagen, medan samfärdsläget, hotell och restaurang har det lägsta omdömet 5,8 respektive 5,9.

Tillväxthinder

Tre av fyra småföretag anser att det finns goda utsikter att expandera, vilket är en högre andel än för ett halvår sedan (71 %). Det är sannolikt också en bekräftelse på att konjunkturutsikterna har förbättrats. De mest optimistiska framtidsplanerna finns i återigen inom partihandeln och uppdragsverksamhet.

Företagens expansionsmöjligheter kan hindras av flera orsaker såsom konjunkturella faktorer och/eller av strukturell art. *Brist på arbetskraft* är det som upplevs som det enskilt största tillväxthindret bland landets småföretag i höstens Småföretagsbarometer, vilket ofta sammanfaller med när konjunkturen stärks. Vart femte företag jämfört med 16 procent i vårbarometern och 15 procent för ett år sedan anser att bristen på arbetskraft som största tillväxthinder. Stora branschvisa skillnader finns dock. Den mest framträdande arbetskraftsbristen är inom byggindustrin där närmare 40 procent av företagen har svårighet att växa på grund av personalbrist, följt av tekniska konsultbolag och finansbolag. Rekryteringsproblemen har också inneburit att det är en växande andel företag som tvingas tacka nej till order, från 20 procent i våras till 27 procent i höstens undersökning. Detta är sär-

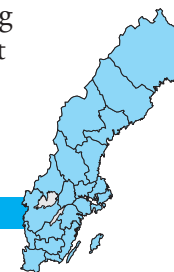
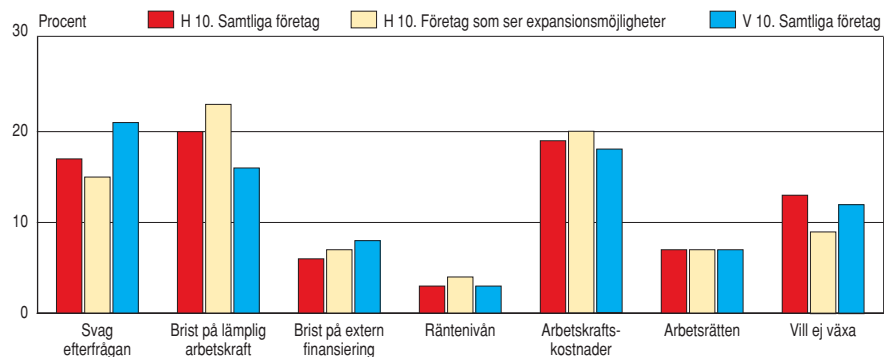

Diagram 12: De viktigaste tillväxthindren för en ökad expansion

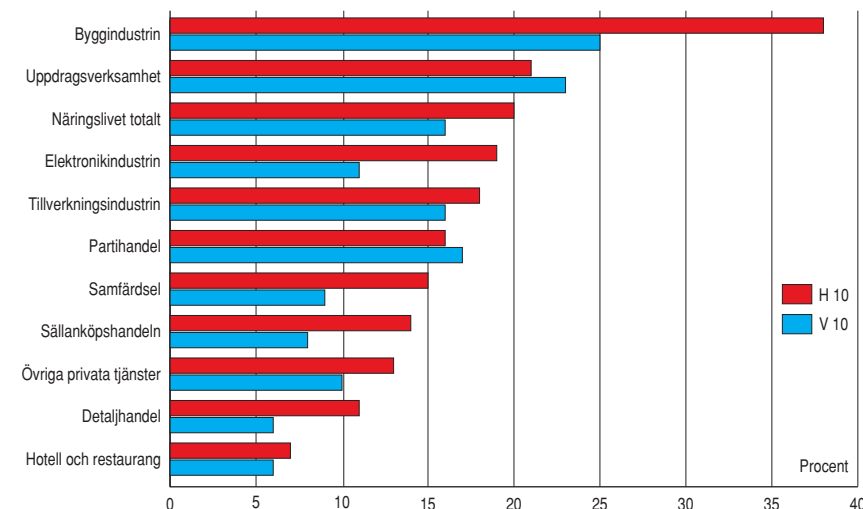

skilt tydligt i byggföretagen och inom uppdragsverksamhet. Det näst vanligaste tillväxthindret är *arbetskostnader*, 19 procent av företagen, vilket är i stort sett en oförändrad andel jämfört med för ett halvår sedan även om branschvisa skillnader finns. Detta tillväxthinder är mer vanligt förekommande i de arbetsintensiva branscherna, exempelvis handelssektorn där uppemot vart tredje företag bedömer detta som det största tillväxthindret.

Konjunkturåterhämtningen har lett till att färre småföretag upplever en svag efterfrågan som det största tillväxthindret. Denna andel uppgick till 17 procent av småföretagen jämfört med 21 procent i våras och 28 procent för ett år sedan. Inom tillverkningsindustrin, partihandel och samfärdsl är det fortfarande en något högre andel än genomsnittet även om det är en påtaglig minskning från i våras. En tilltagande internationell konkurrens och en mindre fördelaktig kronkurs för företag med exportinriktning kan delvis förklara att vart fjärde småföretag uppgav svag efterfrågan på företagets produkter. Detta är också en signal om att stärka det egna bolagets exportprodukter och eventuellt satsning på nya/ fler marknader.

Småföretag som ser goda expansionsmöjligheter men inte vill växa är en grupp som är relativt konstant oavsett konjunkturläge, 13 procent av företagen. Istället finns det strukturella orsaker som bidrar till att denna företagsgrupp inte vill expandera. Det kan gälla risker som en expansion kan medföra. I företag med färre än 5 anställda anger 21 procent av företagen att de inte vill växa, vilket är något

Diagram 13: Småföretagens arbetskraftsbrist

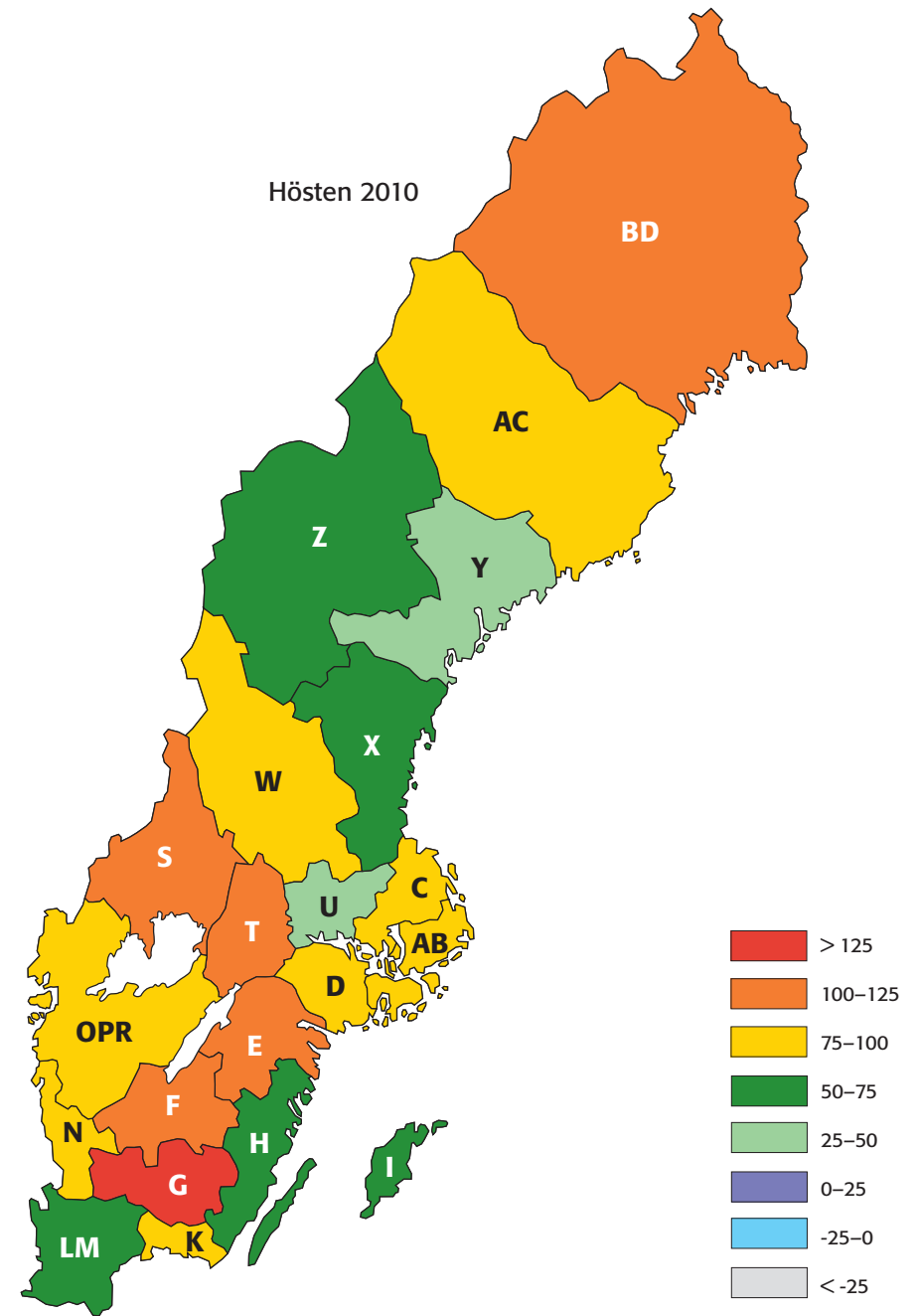
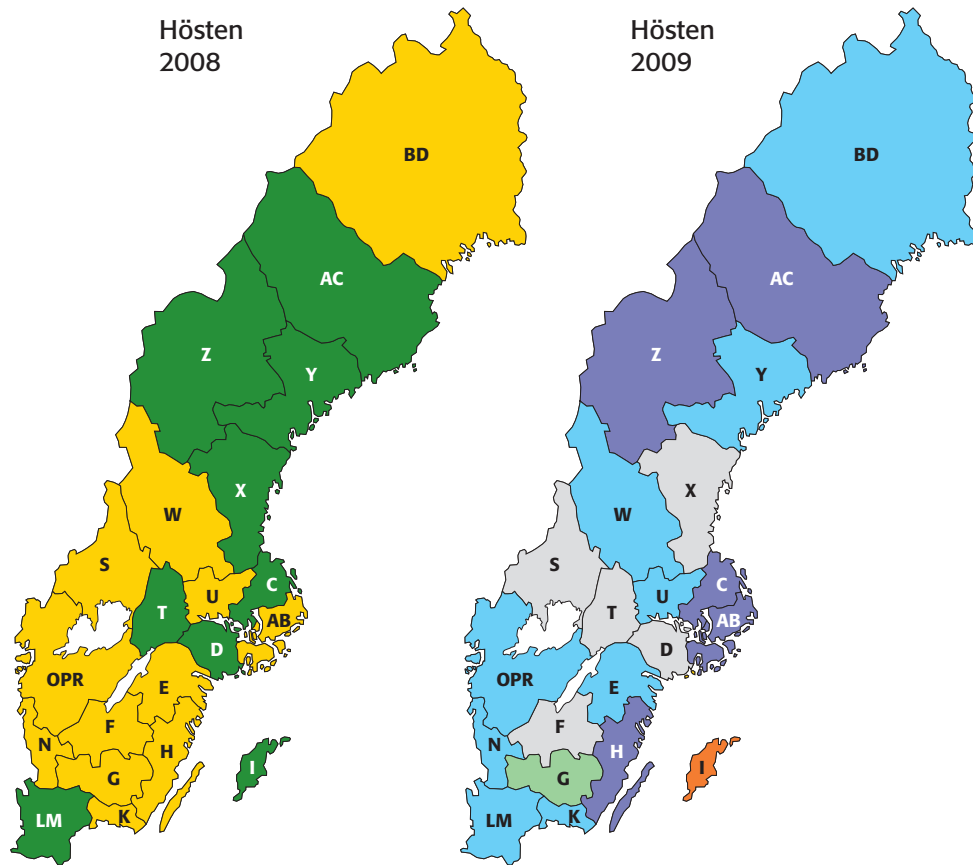

högre jämfört med i våras. Generationskiften, krångel med regelverk och administrativ börda kan vara några förklaringar till att en stor andel småföretag inte vill expandera.

Arbetsrättsliga hinder för en expansion, som sju procent av företagen svarade, har inte ökat sedan i våras trots fler nyanställningar bland landets småföretag. Svårt att få extern finansiering för en expansion uppgår endast 6 procent av de drygt 4 000 undersökta företagen, vilket är en marginell förändring från vårundersökningen. Motsvarande andel gäller även för de företag som ser expansionsutsikter. Räntenivån upplevs inte heller som något större hinder för expansion trots att Riksbanken flaggar för fler räntehöjningar framöver, om än i en lugnare takt.

Svårigheter att expandera på grund av bristande extern finansiering upplevs av 6 procent av företagen och är en marginell nedgång sedan i våras (8 %). Att kapitalförsörjningen uppfattas som ett mindre hinder för expansion kan delvis förklaras av svaga investeringsaktiviteten även om tecken på återhämtning är på gång samtidigt som det kan vara ett tecken på att finansmarknaden fungerar bättre. Det låga ränteläget, även om trenden är uppåtgående, är en ytterligare faktor som påverkar företagets externa finansiering.

Förväntningar om konjunkturen

